

Langdurige jeugdwerkloosheid: kenmerken en beleidsantwoorden

Inleiding

Ondanks positieve signalen waaruit blijkt dat de Europese arbeidsmarkt voor jongeren sinds 2014 is verbeterd, blijven er zorgen over de grote en langdurige jeugdwerkloosheid. Langdurige jeugdwerkloosheid is geen nieuw beleidsprobleem voor Europa maar men is het er algemeen over eens dat na de verslechtering door de economische crisis van 2008 nu een bredere laag jongeren langdurig werkloos is dan ooit tevoren, van jongeren met een universitaire opleiding tot de meest kansarme jongeren. Er zijn grote verschillen in percentages langdurige jeugdwerkloosheid per lidstaat en deze hebben in de loop der tijd ook aanzienlijk gefluctueerd. In een meerderheid van de lidstaten was sinds de crisis sprake van een toename van de langdurige jeugdwerkloosheid, maar een aantal landen heeft hieraan het hoofd kunnen bieden met passende steunmaatregelen.

Dit rapport bevat een gedetailleerd onderzoek van de langdurige jeugdwerkloosheid in Europa. Het doel is om vast te stellen welke factoren voor een jongere het risico vergroten van werkloosheid gedurende 12 maanden of langer en om de schadelijke effecten te analyseren die dit heeft op het welzijn, het inkomen en het werkperspectief op de lange termijn. Verder worden in dit rapport beleidsinitiatieven uit 10 lidstaten onderzocht als illustratie van succesvol beleid om dit probleem aan te pakken.

Beleidscontext

Uit eerder onderzoek blijkt dat jongeren relatief goed kunnen omgaan met korte perioden van werkloosheid. Langdurige werkloosheid heeft echter een schadelijk effect op toekomstige participatie op de arbeidsmarkt en op het inkomen (uiteindelijk inkomensachterstand), waardoor het voor de betrokkenen kan leiden tot sociale uitsluiting. Om het risico van het ontstaan van een 'verloren generatie' te beperken, biedt de onlangs geïntroduceerde jongerengarantie het belangrijkste beleidskader voor actie

ter voorkoming van langdurige jeugdwerkloosheid. Het interventiepunt na vier maanden werkloosheid waarna elke jongere tot 25 jaar een aanbieding krijgt voor werk, voortgezette opleiding, een stage of een leerplaats, is een belangrijk vroeg activeringsmoment die langdurige onthechting moet voorkomen. Naast de jongerengarantie is de Aanbeveling van de Raad van 15 februari 2016 betreffende de integratie van langdurig werklozen op de arbeidsmarkt een andere pijler voor beleidsinterventies op het niveau van de lidstaten. Deze aanbeveling is niet expliciet gericht op jongeren maar men erkent algemeen dat jeugdwerkloosheid en langdurige werkloosheid de belangrijkste erfenissen vormen van de crisis, twee problemen die op zowel EU-niveau als op het niveau van de lidstaten moeten worden aangepakt.

Hoofdconclusies

- Jongeren worden meer dan andere leeftijdsgroepen getroffen door langdurige werkloosheid. In 2016 was in Europa 5,5% van de actieve populatie van jongeren in de leeftijd 15–24 jaar langdurig werkloos. Dit percentage is hoger dan de percentages voor werknemers in de meest actieve leeftijdsgroep en voor oudere werknemers (3,9% voor beide groepen). Dit betekent dat bijna een derde (29,5%) van de werkloze jongeren langdurig werkloos is. De situatie is echter aanzienlijk verbeterd sinds 2013, toen de langdurige werkloosheid bij de actieve populatie jongeren bijna 8% bedroeg. Toch waren in 2016 bijna 1,3 miljoen jongeren in de EU ten minste 12 maanden werkloos en actief op zoek naar een baan.
- In dit onderzoek werd geconstateerd dat gebrek aan opleiding en gebrek aan werkervaring de twee belangrijkste factoren zijn voor toename van de waarschijnlijkheid dat een jongere langdurig werkloos wordt.

- De analyse bevestigde de schadelijke effecten die vroege ervaring van langdurige werkloosheid kunnen hebben voor de economische situatie van jongeren, over hun hele leven bekeken. Er werd met name bevestigd dat het schadelijke effect op arbeidsparticipatie weliswaar op den duur verdwijnt, maar dat jongeren die langdurig werkloos zijn na terugkeer op de arbeidsmarkt een grotere kans hebben om werk te vinden in halfgeschoolde en ongeschoolde beroepen. Bovendien hebben eerdere en vroege ervaringen van langdurige werkloosheid levenslang negatieve effecten op het inkomensperspectief, met als gevolg een inkomensachterstand die een leven lang duurt.
- Langdurige werkloosheid heeft dramatische gevolgen voor meerdere aspecten van het welzijn van jongeren. Het vermindert met name de algemene tevredenheid over het eigen bestaan, vergroot het risico van sociale uitsluiting en vermindert het optimisme over de toekomst. Ze hebben ook een grotere kans op achterstelling, vergeleken met anderen in dezelfde leeftijdscategorie, met inbegrip van personen met een tijdelijke baan.
- De lidstaten hebben een breed scala aan beleidsmaatregelen geïmplementeerd - zowel recent als over een langere periode - die zijn gericht op herintegratie van personen die voor langere tijd uitgesloten zijn geweest van de arbeidsmarkt. Een analyse van tien beleidsmaatregelen laat zien dat de benaderingen onderling verschillen, afhankelijk van de landspecifieke ervaringen met langdurige jeugdwerkloosheid. Dit loopt van preventieve en herintegrerende benaderingen tot structurele hervormingen die tot doel hebben obstakels voor de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt weg te nemen.
- De analyse wijst op de behoefte aan programma's met een grondige evaluatie van individuele behoeften en op de noodzaak om individuele routes te ontwikkelen, aangezien langdurig werklozen meestal specifieke behoeften en kenmerken hebben die verschillen van die van andere werklozen.

Beleidsadviezen

- Het leggen van contact met langdurig werkloze jongeren is de eerste stap naar hun herintegratie. Terwijl traditionele vormen van contact vaak duur zijn en vrij ineffectief, kan het inzetten van alternatieve kanalen, met name onlinetools zoals speciale websites en sociale media, een efficiënte en rendabele optie zijn.
- Er is een brede benadering nodig om de inzetbaarheid van deze groep te verbeteren. De motivatie moet hersteld worden en de verwachtingen moeten worden afgestemd. De inspanningen moeten gericht zijn op het wekken van vertrouwen in de instellingen die hen willen engageren, vertrouwen dat kan zijn verdwenen door eerdere negatieve ervaringen.
- Een flexibele opzet, gedecentraliseerde implementatie, betrokkenheid van stakeholders en nauwe samenwerking met relevante spelers, met name plaatselijke werkgevers, zijn allemaal belangrijke succesfactoren. Men is het er in het algemeen over eens dat beleidsmaatregelen die jongeren helpen om de arbeidsmarkt te betreden of opnieuw te betreden, afhankelijk zijn van de inzet van werkgevers, liefst zowel bij het opzetten van projecten als bij de uitvoering daarvan.
- Gezien de achterstand op allerlei niveaus waar langdurig werkloze jongeren waarschijnlijk mee te maken krijgen, is er behoefte aan een meerdimensionaal beleid met een nieuwe innovatieve benadering van zowel opzet als implementatie. Daarom is een holistische, gepersonaliseerde en op jongeren afgestemde benadering essentieel om jongeren weer op het goede spoor te brengen. Een dergelijke benadering omvat elementen als begeleiding, mentorschap, verwijzing naar gespecialiseerde steun, opleiding en plaatsing op maat en flexibele en duurzame ondersteuning in alle stadia van het programma.

Aanvullende informatie

Het rapport over langdurige jeugdwerkloosheid: kenmerken en beleidsantwoorden, is verkrijgbaar via www.eurofound.europa.eu/publications.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Massimiliano Mascherini, onderzoeksleider, via mam@eurofound.europa.eu.